

N:o 22.

Ank. till Riksd. kansli den 1 mars 1901 kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 6 kap. 4 § strafflagen.

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 84, anför herr *D. Persson* i Tällberg:

»Andra § i 6 kap. strafflagen lyder: 'I mål, som kroppsskada angå, skall under skadeståndet räknas icke allenast läkarelön och annan kostnad, utan äfven ersättning för hinder eller brist i den skadades näring, för sveda och värk, så ock för lyte eller annat stadigvarande men, om sådant blifvit honom tillfogadt.'

I detta lagrum stadgas sålunda tydligt, att den, som är vållande till annans kroppsskada, är skyldig att ersätta den skadade, förutom läkarelön och annan kostnad, ersättning för hinder eller brist i den skadades näring m. m., och detta utan afseende på den skadades ekonomiska ställning eller huruvida han för sin och sin familjs utkomst är beroende af det arbete, han personligen kan utföra, och oberoende af dens tillgångar, som skadan föröfvat.

Att beloppet af en skadeersättning bör vara oberoende deraf, huruvida den, som lidit skada, är mer eller mindre förmögen eller fattig, eller huruvida den, som förorsakat skadan, kan anses hafva råd att godtgöra densamma, är en i det allmänna rättsmedvetandet så djupt rotfast och enligt min uppfattning så riktig åsigt, att en motsatt åskädning måste betraktas såsom rättsvidrig. Om t. ex. A olofligen förstör eller afverkar

skog för B till 1,000 kronors värde, och B drager den förre inför rätta för att få ersättning för skogen, men rätten resolverade så, att, enär A vore i dåliga ekonomiska omständigheter och B deremot vore så välbergad, att han kunde försörja sig och sin familj utan ersättning för skogen, pröfvades rättvist att ogilla käromålet eller att på den grund bestämman skadeersättningen till blott halfva beloppet af skogens värde, så skulle sådant betraktas såsom en rättskränkning.

Och likväl finnes ett stadgande i 4 § af ofvan angifna kapitel i strafflagen, som i sin tillämpning leder till stor likhet med ofvan fingerade rättsfall.

Paragrafen i fråga har nemligen följande lydelse: 'Komma make eller barn efter den, som dödad blifvit, att genom hans frånfälle sakna nödigt underhall; då skall dem, efter ty, med afseende å såväl den brottsliges tillgångar, som andra omständigheter, skäligt pröfvas, tilläggas såsom skadestånd hvad för maken eller barnen tarfvas till dess de sig eljest försörja kunna; och må det skadestånd, efter omständigheterna, sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.'

Häraf framgår, att det nästan uteslutande är parternas ekonomiska förhållanden, som läggas till grund för bestämmandet af skadeersättningsbeloppets storlek.

Man har här frångått den annars i vår lag allmänt gällande grundsats, att skadans värde skall vara normen för ersättningsbeloppet.

Enligt min asigt borde dock icke i något fall olika ekonomiska förhållanden få rubba den likhet inför lagen, hvilken bör vara alla medborgares rätt och förmån.

Vid ett ytligt betraktande af de i 4 § tagna hänsyn till parternas ekonomiska bärkraft, kan man visserligen tro sig finna humanitära motiv, i det att den, som lidit skada och vore i stort behof af ersättning, finge mera än en mindre behöfvande, likasom ock den, som skadan föröfvat och hade god råd att ersätta densamma, borde betala mera. Men dels anser jag en sådan princip från moralisk synpunkt vara oriktig, och såsom jag nyss anfört, rubbas derigenom likheten inför lagen; och vid jämförelse mellan 2 och 4 §§ finner man, att en sådan humanitär grundsats icke utgjort motiven vid dessa lagrumms affattande, i ty att den icke förekommer i 2 §; och dels — och deri ligger enligt min uppfattning grundfelet — leder ett sådant tagande af hänsyn till parternas ekonomiska förhållanden till den orimlighet från både moralisk och kriminel synpunkt, att den, som föröfvat en större skada, *dödat* en person, kan slippa undan med en mycket lägre ersättning än den, som föröfvat mindre sådan, *skadat* en person.

Bjertast och oftast torde det mindre lämpliga uti nu anmärkta stadgande framträda vid afgörandet af ersättning för ofrivilligt skadande eller dödande af person, hvilket ej så sällan inträffar vid jernvägsdrift.

I 2 § af lag angående ansvarighet för skada till följd af jernvägsdrift den 12 mars 1886 är föreskrifvet, att jernvägens innehafvare (när han nemligen anses vållande till olyckan) skall utgifva skadestånd enligt de i strafflagen stadgade grunder. Följden häraf har blifvit den, att den familj, som genom olyckshändelse *mistat* sin familjeförsörjare, har fått ett vida lägre ersättningsbelopp än den familj, hvars familjeförsörjare blott blifvit *skadad*. Ty i förra fallet skall man enligt de i strafflagen stadgade grunder pröfva, om familjen för sin utkomst är i behof af ersättning, men i senare fallet skall ingen sådan pröfning ske; utan der är det skadans art och beskaffenhet och icke förmögenhetsvilkor, som ligga till grund för ersättningens bestämmande.

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen för sin del måtte besluta att 4 § i 6 kap. strafflagen får följande lydelse:

»Var den, som dödad blifvit, familjeförsörjare, då skall den brottslige eller den, som till dödsfallet varit vållande, till familjen utgifva skadestånd efter som skäligt pröfvas, och må detta skadestånd, efter omständigheterna, sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.»

I motionens syfte har en af Andra Kammarens ledamöter instämt.

Skadeståndsskyldigheten på grund af brott är i vår svenska lagstiftning principiellt och i regel inskränkt till af brottet direkt och omedelbart härflytande skada. All sådan skada är den brottslige pliktig ersätta, vare sig brottet skett med uppsåt eller af vållande, och för ersättningsbeloppets bestämmande är skadans storlek ensamt afgörande utan afseende å den lidandes eller brottslingens ekonomiska ställning i öfrigt.

I ett speciellt fall har emellertid skadeståndspligten utsträckts äfven till derivativ, medelbar skada, som af ett brott förorsakats. Detta fall afhandlas just i den paragraf, 6: 4 strafflagen, hvari föreliggande motion äsyftar ändring. Den här stadgade skadeståndsskyldigheten är dock ganska väsentligt modifierad, dels derigenom att dess inträde är bundet vid förutgången, att maka och barn efter den, som dödad blifvit, genom hans framfalle komma att sakna nödigt underhåll, dels ock så till vida, att skadeersättningsbeloppet skall afpassas efter såväl den brottsliges tillgångar som »andra omständigheter».

Motionärens ändringsförslag går nu i främsta rummet ut derpå att upphäfva de sålunda gällande inskränkningarna uti skadeståndspligten efter 4 § och likställa denna i allo med den skadeståndsskyldighet, som gäller i fråga om direkt skada. Derförutom innebär den af honom föreslagna formuleringen ett utvidgande af paragrafens tillämplighet. För närvarande är densamma begränsad till de fall, då den dödade efterlemnar maka och barn; enligt motionärens formulering åter skulle skadeståndsskyldigheten inträda äfven i andra fall, då den dödade kunde anses såsom familjeförsörjare.

Hvad detta sistnämnda förslag vidkommer, anser utskottet detsamma hafva beaktansvärda skäl för sig. De ömmande omständigheter, som för- anledt lagstiftningen att tillerkänna maka och barn efter en dödad person rätt att af brottslingen utbekomma skadeersättning, kunna i lika hög grad vara till finnandes i fråga om andra personer, t. ex. föräldrar, som varit för sin utkomst helt och hållet beroende af den dödade. Utskottet finner således för sin del önskligt, att en utvidgning af paragrafens bestämmelse i denna riktning eger rum.

Hvad sedermera beträffar motionärens förslag att låta den i 4 § stadgade skadeståndspligten inträda oafsedt huruvida den dödade personens närmaste genom hans fränfalle komme att sakna nödigt underhåll eller ej, vill utskottet visserligen erinra, att — just med afscende fästadt a skadans egenskap af derivativ — hänsyn bör med skäl tagas till den ekonomiska ställning, i hvilken den dödade personen efterlemnade de sina, men å andra sidan synes den i gällande lag härutinnan uppställda gränsen vara alltför snäf för att som sig bör tillgodose de efterlevandes intressen. Äro t. ex. de efterlemnade tillgångarne så begränsade, att de nätt och jemt förslå till att bestrida kostnaderna för makans och barnens uppehälle, intill dess de sjelfva kunna sig försörja, förefaller det skäligen hårdt, att dessa tillgångar skola för sådant ändamål tagas i anspråk och brottslingen, äfven om han är i ekonomiskt synnerligen lyckligt lottad ställning, gå helt och hållet fri från skyldighet att till makans och barnens uppehälle bidra. Utskottet håller före, att det lämpligen kunde öfverlemnas åt domstolen att för hvarje särskildt fall bestämma, huruvida den brottslige skulle vara pliktig att utgifva sådan ersättning, hvarom i 4 § förnäles, afvensom afpassa ersättningens belopp efter förhandenvarande förhållanden.

I detta sistnämnda hänseende kan utskottet nemligen ej dela motionärens uppfattning, att dylik skadeersättning skall bestämmas oberoende af den brottsliges tillgångar, hvilket i åtskilliga fall skulle leda derhän, att skadeersättningen blefve mindre än med tillämpning af nu gällande be-

stämmelser. Såsom förhållandena nu äro, har domstolen att taga hänsyn ej blott till det förhållandet, att brottslingen eger högst ringa tillgångar, utan jemväl till det fall, då hans ekonomiska ställning är särskildt gynsam.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning af herr Perssons ifrågavarande motion, ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån utvidgning af den i 6 kap. 4 § strafflagen stadgade skadeståndspligten lämpligen må kunna ega rum, samt för Riksdagen framlägga det förslag till ändring af ifrågavarande paragraf, hvartill förhållandena kunna gifva anledning.

Stockholm den 1 mars 1901.

På laguskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservation

af herr *Hasselrot*.

Herr *Leman* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.